

1. Hallitusohjelman toimeenpano ja puolustuspolitiikka

Hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelman 2021–2025 lähtökohtana ovat pääministeri Marinin hallitusohjelma 2019 ([Valtioneuvoston julkaisuja 2019:23](#)), hallituksen toimintasuunnitelma ([Valtioneuvoston julkaisuja 2019:27](#)) sekä hallituksen julkisen talouden suunnitelma 2021–2024 ([Valtiovarainministeriö 16.4.2020](#)) ja talousarvioesitys vuodelle 2021 ([5.10.2020](#)).

Hallitusohjelman mukaan toimintaympäristön kehitystä vastaavan puolustuskyvyn ylläpito ja sen kehittämisedellytykset varmistetaan turvaamalla puolustushallinnolle riittävät resurssit. Poistuvat meri- ja ilmavoimien suorituskyvyt korvataan täysimääräisesti (HX-hanke ja Laivue 2020). Julkisen talouden suunnitelmassa 2021–2024 puolustusministeriön hallinnonalan määrärahataso on kehyskaudella noin 4,4–5,0 mrd. euroa.

Valmisteilla olevassa valtioneuvoston puolustuselonteossa tarkastellaan toimintaympäristön muutosten asettamia vaatimuksia Suomen puolustukselle ja arvioidaan puolustuksen kehitystarpeita pitkällä aikavälillä. Selonteko antaa puolustuspoliittiset toimintalinjaukset puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle. Selonteossa otetaan huomioon ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon ([Valtioneuvoston julkaisuja 2020:30](#)) antamat perusteet.

Covid 19 -epidemiolla on merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia sekä globaalilla tasolla että Suomessa. Näiden vaikutusten mittaluokka riippuu epidemian kestosta. Puolustusministeriön toimialalla epidemia vaikuttaa varusmieskoulutuksen järjestelyihin, kertausharjoituksiin ja vapaaehtoihin harjoituksiin. Myös hankintaprojekteissa on ollut viiveitä. Rajoitusten vuoksi kansainvälinen yhteistoiminta on osin keskeytynyt, ja kansainvälisiä harjoituksia on peruttu.

Toimintaympäristö

Turvallisuusympäristön kehitys ja siihen vaikuttavat sotilaalliset ja ei-sotilaalliset tekijät ovat vaikeasti ennakoitavia ja heijastusvaikutuksiltaan arvaamattomia. Suomeen ei kohdistu tällä hetkellä sotilaallista uhkaa, mutta nopeatkin muutokset Suomen turvallisuusympäristössä ovat mahdollisia. On myös ennakoitavissa, että epidemia vaikuttaa laaja-alaisesti valtioiden ja yhteiskuntien toimintaan, talouteen ja turvallisuuteen sekä kansainväliseen järjestelmään myös pidemmällä aikavälillä.

Lisääntyvä suurvaltakilpailu ja kansainvälisen sopimusjärjestelmän heikentyminen vaikeuttavat ennakoitavia Suomen lähialueilla. Venäjällä on kyky käynnistää nopeasti ja yllätyksellisesti operaatioita, joissa yhdistyy laaja keinovalikoima. Nato, Yhdysvallat ja monet Suomen eurooppalaiset kumppanimaat ovat lisänneet sotilaallista läsnäoloa ja harjoitustoimintaa Itämeren alueella ja laajemmin Euroopassa.

Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Tämä korostaa kykyä toimia, ennaltaehkäistä ja puolustautua kaikissa operatiivisissa toimintaympäristöissä. Sotilaallinen toiminta Itämeren alueella on aktiivista. Myös arktisen alueen sotilasstrateginen merkitys on lisääntynyt. Kahden- ja monenvälinen puolustusyhteistyö ovat lisääntyneet turvallisuusympäristön muutosten myötä.

Teknologinen kilpailu, kybertoimintaympäristön kehittyminen sekä monipuolistuva sotilaallisten ja ei-sotilaallisten keinojen valikoima ovat keskeisiä sodan ja sitä alemman asteisten kriisien kuvaan vaikuttavia tekijöitä. Uusien vaikuttamiskeinojen kehitys on vaikeuttanut uhkatilanteiden tunnistamista ja niihin reagoimista. Sotilaallisten kriisien ennakkovaroitusajaksi on lyhentynyt, ja kynnys voimankäyttöön on alentunut. Toimintaympäristö on laajentunut teknologisen kehityksen ja sodankäynnin menetelmien kehittymisen vuoksi käsittämään perinteisten maa-, meri- ja ilmaulottuvuuksien lisäksi avaruus-, kyber- ja informaatioulottuvuudet.

Kokonaisturvallisuus ja Suomen sotilaallinen puolustaminen kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa. Kansallinen varautuminen muodostaa perustan myös materiaalisen valmiuden turvaamiselle ja hankinnoille kriisi-tilanteessa. Korkea maanpuolustustahto, yhteiskunnan sitoutuminen puolustuksen toimintaedellytysten turvaamiseen ja kokonaisturvallisuuden malli ovat tärkeitä myös tulevaisuudessa. Toimintaympäristössä korostuvat muun muassa ennakointi, tiedonvaihto ja eri hallinnonalojen valmius toimia nopeasti kehittyvissä tilanteissa sekä kansallisesti että yhteistyössä kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tärkeimmät osatekijät ovat laissa hallinnonalalle säädetyt tehtävät sekä hallitusohjelman, valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon sekä puolustusselonteon ja yhteiskunnan turvallisuusstrategian linjausten ja niissä asetettujen tavoitteiden toteuttaminen.

Valtioneuvoston hyväksymiin valtion taloutta ja toimintapolitiikkaa koskeviin linjauksiin perustuen puolustusministeriön hallinnonalalle asetetaan seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

- Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka
- Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky ja kyky sotilaallisen voimankäytön torjuntaan
- Turvallinen yhteiskunta
- Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista arvioidaan puolustushallinnossa itsearviointina hallituksen vuosikertomuksen laatimisesta annetun ohjeistuksen mukaisesti. Vaikuttavuutta arvioidaan painottaen vaikuttavuustavoitetta ”Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky ja kyky sotilaallisen voimankäytön torjuntaan”. Tämän vaikuttavuustavoitteen arvioinnin perustana on toimintavuoden toteuma suhteessa pitkän aikavälin tavoitelaan, jossa lähtökohtana on toimintaympäristöön suhteutettu valmius ja torjuntakyky. Muiden yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista arvioidaan vastaavalla tavalla kokonaisarviointina painottaen kuitenkin enemmän toimintavuodelle asetettujen tavoitteiden toteutumista suhteessa vaikuttavuustavoitteiden sisältöön.

Puolustusjärjestelmän sotilaallisten suorituskykyjen lisäksi ennaltaehkäisykykyä vahvistetaan kehittämällä kansallista viranomaisyhteistyötä ja kansainvälistä puolustusyhteistyötä. Puolustuskyvyn ylläpito ja rakentaminen edellyttävät tasapainoa materiaallisen valmiuden menojen, kiinteiden henkilöstömenojen ja muiden toimintamenojen välillä.

Valtioneuvoston hankkeet

Valtioneuvosto asetti 5.3.2020 parlamentaarisen komitean ([PLM004:00/2020](#)) selvittämään yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä. Yleistä asevelvollisuutta ylläpidetään sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin. Kehittäminen tehdään sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeista ja sen tulee tuottaa operatiivista lisäarvoa. Kehittämisvaihtoehtojen tulee tukea maanpuolustustahdon sekä kansalaisten yhdenvertaisuuden vahvistamista. Komitean toimikausi on 5.3.2020-31.10.2021.

Valtioneuvosto on 5.3.2020 asettanut parlamentaarisen komitean ([UM002:00/2020](#)) laatimaan kokonaisvaltainen yli hallituskausien ulottuva kriisinhallinnan tavoitelinjaus. Tavoitteena on kriisinhallintatoiminnan vaikuttavuuden ja resurssien käytön suunnitelmallisuuden tehostaminen samoin kuin määrällisesti riittävän osallistumisen varmistaminen. Komitean toimikausi on 6.3.2020-28.2.2021.

Puolustusministeriö on 23.9.2019 asettanut hankkeen puolustuselonteon laatimiseksi (VN/5003/2019-PLM-4; 23.9.2019). Puolustuselonteossa tarkastellaan toimintaympäristön muutosten asettamia vaatimuksia Suomen puolustukselle ja arvioidaan puolustuksen kehitystarpeita pitkällä aikavälillä. Selonteko antaa puolustuspoliittiset toimintalinjaukset puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle. Puolustuselonteko laaditaan valtioneuvoston selontekona. Valmistelussa otetaan huomioon ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (2020) antamat perusteet.

Valtiovarainministeriön 14.8.2019 asettama Puolustuskiinteistöjen valmisteluhanke ([VM104:00/2019](#)) päättyy 31.3.2021. Puolustuskiinteistöt aloitti toimintansa 1.1.2021 Senaatti-kiinteistöjen tytäriiikelaitoksena. Eduskunta edellyttää (PuVM 2/2020 vp – HE 31/2020 vp) hallituksen antavan Senaatti-kiinteistöistä, sen tytäriiikelaitos Puolustuskiinteistöistä sekä koko Senaatti-konsernista vuoden 2022 syysistuntokauden alkuun mennessä kokonaisvaltaisen selonteon, jossa muun muassa arvioidaan uuden Puolustuskiinteistöjä koskevan sääntelyn toimivuutta erityisesti valtiovarainministeriön ja puolustusministeriön välisen ohjaustoimivallan toteutumisen osalta sekä henkilöstön aseman kehittymistä.

Osana [Julkisen hallinnon uudistamisen strategian](#) toteutusta uudistetaan valtion toimintojen alueellista läsnäoloa koskevaa sääntelyä, yhtenäistetään julkishallinnon asiakaspalvelua uudistamalla palvelu- ja toimitilaverkkoa, edistetään siirtymistä monipaikkaiseen työhön sekä uudistetaan valtion toimitilastrategia.

Valtiovarainministeriön 25.10.2019 asettamassa alueellistamisen uudistamisen strategiahankkeessa, laadittiin strategiset linjaukset siitä, millaista valtion toimintaa ja läsnäoloa alueilla tavoitellaan 2020-luvulla. [Alueellistamisen uudistamisen strategiaan](#) perustuen on käynnistetty alueellistamislainsäädännön uudistaminen ([VM155:00/2020](#)).

Valtioneuvosto laatii kokonaisvaltaisen selonteon tiedustelulainsäädännöstä vuoden 2021 loppuun mennessä ([SM016:00/2020](#)). Puolustusministeriö osallistuu selonteon laatimiseen yhteistyössä sisäasiainministeriön ja oikeusministeriön kanssa.

Säädösvalmistelu ja laillisuusvalvonta

Puolustusministeriön hallinnonalan lainsäädännön toimivuutta muuttuvassa toimintaympäristössä seurataan kokonaisvaltaisesti.

Tärkein käynnissä oleva lainsäädäntöhanke koskee sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annetun lainsäädännön ajanmukaistamista. Sisäministeriön johdolla valmistellaan viranomaisten välistä yhteistyötä koskevan lainsäädännön uudistamista.

Suunnittelukaudella hallinnonalalla toteutetaan seuraavat säädösvalmisteluun ja laillisuusvalvontaan liittyvät toimet:

- selvitetään sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annetun lain muutostarpeet ja valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset ([PLM002:00/2019](#), [PLM011:00/2020](#)),
- selvitetään naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain ja asevelvollisuuslain muutostarpeet ja valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset ([PLM003:00/2020](#), [PLM001:00/2021](#), [PLM002:00/2021](#)),
- jatketaan vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kehittämistä,
- osallistutaan viranomaisten yhteistoimintaa koskevan lainsäädännön uudistamiseen ([SM004:00/2018](#))
- osallistutaan sotilasoikeudenkäyntilain ja sotilasoikeudenkäyntiasetuksen uudistamiseen ([OM041:00/2019](#)),
- osallistutaan turvallisuusverkon tietoturvaan koskevaan valtiovarainministeriön säädöshankkeeseen ([VM012:00/2020](#))
- selvitetään sotilasrjähteitä koskevien säädösten muutostarpeet ja valmistellaan tarvittavat säädösmuutokset, [PLM010:00/2020](#)
- selvitetään Puolustusvoimien vaarallisten aineiden kuljetusta koskevat säädöstarpeet ja valmistellaan tarvittavat säädökset
- selvitetään Puolustusvoimien ajoneuvoja koskevat säädöstarpeet ja valmistellaan tarvittavat säädökset
- tarkastellaan lainsäädännön kehittämistarpeita kybertoimintaympäristössä
- seurataan sotilastiedustelusta annetun lain toimivuutta
- seurataan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain toimivuutta ja valmistellaan mahdolliset lainmuutokset
- annetaan puolustusvaliokunnalle selvitys uuden kansallisen turvallisuuden huomioon ottamista alueiden käytössä ja kiinteistöomistuksissa koskevan lainsäädännön toimivuudesta
- seurataan ulkomaalaissidonnaisuuksia koskevan uuden sääntelyn toimivuutta
- annetaan oikeudellista tukea Suomi-Ruotsi -yhteistyön kehittämiseen liittyen
- tarkastellaan aluevalvontalain toimivuutta
- kehitetään ministeriön ja hallinnonalan toiminnan lainmukaisuuden valvonnan toimintatapoja

Kestävä kehitys

Puolustushallinto jatkaa kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030 edistämistä painopisteinään vakaus ja turvallisuus, henkilöstön ja koulutettavien hyvinvointi, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, ympäristövastuullisuus, energia- ja ilmastovastuullinen toiminta sekä elinkaariajattelun ja kiertotalouden tukeminen. Painopisteiden yksityiskohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet sisältyvät ministeriön strategisen suunnittelun asiakirjoihin ja ohjeisiin, Puolustusvoimien henkilöstöstrategiaan, ympäristöstrategiaan, energia- ja ilmasto-ohjelmaan sekä hankintaohjeisiin ja materiaalistrategiaan.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja sotilastehtäviin edistetään. Puolustusvoimissa toteutetaan määräaikainen kokeilu, jonka aikana varusmiespalvelusta ja naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavat majoitetaan joukko-osastoissa samoihin majoitustiloihin. Kokeilussa on tavoitteena selvittää yhteismajoituksen vaikutusta sekä ryhmäkiinteyteen että tasa-arvon kokemiseen. Kokeilusta laaditaan raportti kehittämissuhteiksi.

Puolustushallinto toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" ja sitä tukevan kansallisen toimintaohjelman periaatteita kaikissa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Tasa-arvoisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmat sisällytetään sotilaalliseen kriisinhallintatoimintaan jo koulutusvaiheessa. Tavoitteena on, että naisten osuus kriisinhallintahenkilöstöstä on vähintään 7 %, ja sukupuolten tasa-arvon asiantuntijoiden/neuvonantajien määrää lisätään. Puolustushallinto on mukana Nordefco-yhteistyössä kehittämässä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävää kriisinhallintatoimintaa. Puolustusvoimien sukupuolinäkökulmaan liittyviä tavoitteita ja kehittämistä käsittelevää ohjeistusta uudistetaan.

Puolustusvoimat varmistaa, että sen antamaan asevelvollisten, kantahenkilökunnan ja kriisinhallintahenkilöstön koulutukseen valtavirtaistetaan sukupuolinäkökulma. Puolustusvoimien tavoitteena on tältä osin tarkistaa opetussuunnitelmat.

Puolustushallinto osallistuu yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä selvittävän laajapohjaisen parlamentaarisen komitean työhön. Tasa-arvonäkökulma huomioidaan työssä osana yhdenvertaisuutta.

Puolustusministeriön hallinnonalalla on lähtökohtana tasa-arvoinen toimintaympäristö ja yhdenvertaiset toimintatavat kaikkia organisaatioissa työskenteleviä, opiskelevia ja asepalvelustaan suorittavia kohtaan. Sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sitoudutaan edistämään kaikessa päätöksenteossa hallinnonalan erityispiirteiden puitteissa. Asevelvollisten koulutuksessa huomioidaan lisääntyvän maahanmuuton myötä Suomen kansalaisuuden saaneet henkilöt ja kaksoiskansalaiset.

2. Puolustuskyvyn käyttö

Suomi osoittaa puolustuskykyään kansallisesti ja kansainvälisesti alueellisen koskemattomuuden valvonnalla ja turvaamisella, valmiuden ylläpidolla, kansallisella ja kansainvälisellä koulutus- ja harjoitustoiminnalla, sotilastiedustelutoiminnalla, tekemällä tiivistä puolustusyhteistyötä, mukaan lukien sotilaallinen kriisinhallinta ja nopean toiminnan joukot, sekä osallistumalla muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

Normaalioloissa puolustuskykyä käytetään alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen, muiden viranomaisten tukemiseen, kansainväliseen apuun ja sotilaalliseen kriisinhallintaan. Puolustuskyvyllä pyritään ennaltaehkäisemään Suomeen kohdistuva sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen. Puolustusvoimien on kyettävä toimimaan koko maan alueella sekä muodostamaan painopiste kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti.

Turvallisuusympäristön muutos edellyttää koko puolustusjärjestelmältä toimintaympäristöön suhteutettua valmiutta sekä kansainvälistä yhteistoimintakykyä, jotta Suomi kykenee myös antamaan ja vastaanottamaan sotilaallista apua. Tehtävään valmistautuminen edellyttää tilannekuvaa kumppaneiden toimintamahdollisuuksista, rajoitteista ja sotilaallisesta yhteistoimintakyvystä kaikilla tasoilla.

Puolustusjärjestelmän on kyettävä joustavaan ja nopeaan valmiudensäätelyyn, voimankäyttöön eri tilanteissa sekä painopisteen muodostamiseen ja siirtämiseen koko valtakunnan alueella. Puolustusjärjestelmän valmiutta säädellään turvallisuusympäristön tilannekehityksen mukaisesti.

Puolustusvoimien tehtävien täyttäminen edellyttää ajan tasalla olevaa tilannekuvaa normaali- ja poikkeusoloissa. Tilannekuvaa täydennetään kansainvälisen yhteistyön avulla sekä uutta teknologiaa hyödyntäen. Tilannetietoisuustyötä kehitetään aktiivisesti puolustusministeriön ja Puolustusvoimien välillä sekä yhteistyössä muun valtioneuvoston kanssa. Puolustusvoimat ylläpitää kykyä virka-apuun sekä viranomaisten väliseen yhteistoimintaan kaikilla hallinnon tasoilla.

Puolustusvoimat kehittää valmiuksia sotilaallisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen osana kansallista puolustuskykyä. Sekä avun antaminen että vastaanottaminen (mukaan lukien isäntämaatuki) edellyttävät kansallista viranomaisyhteistyötä ja yhteistyötä muiden maiden kanssa.

Osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan on osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Sen kautta voidaan vaikuttaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseen. Puolustusvoimat toteuttaa sille osoitetut kriisinhallintatehtävät ja ylläpitää valmiutta osallistua uusiin operaatioihin sekä koulutus- ja neuvonantajatehtäviin. Osallistumisen kansalliset tavoitteet asetetaan operaatiokohtaisesti. Osallistumisen vaikuttavuuden arvioinnin tueksi pyritään laatimaan tarpeelliset mittarit. Valmistelussa ja toteutuksessa huomioidaan, että operaatiot ovat usein monimuotoisia ja niissä tarvitaan myös erityissuorituskykyjä. Operaatiot voivat käynnistyä erittäin nopeasti, mikä vaatii joustavuutta ja nopeaa reagointikykyä etenkin puolustushallinnolta, mutta myös valtionjohdon päätöksenteolta. Laaja-alainen suorituskykyjen käyttö operaatioissa on merkittävää niin suorituskykyjen kehittämisen kuin osallistumisen vaikuttavuuden kannalta.

Kriisinhallintaoperaatioista saadut kokemukset hyödynnetään sekä kansallisten että kriisinhallinnan suorituskykyjen kehittämisessä. Sotilaallisen kriisinhallinnan suorituskykyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden tai koalitioiden operaatioissa sekä koulutus- ja neuvonantotehtävissä.

3. Puolustuskyvyn ylläpito ja kehittäminen

Suomen puolustuskykyä kehitetään hallitusohjelman ja puolustusselontekojen mukaisesti vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin. Yhteistyömahdollisuuksien edistäminen ja hyödyntäminen EU:ssa ja Naton kumppanuusyhteistyössä sekä muussa monikansallisessa ja kahdenvälisessä puolustusyhteistyössä edellyttää Suomelta osaamista ja resursseja. Kansainvälisten asevalvontavelvoitteiden toimeenpano varmistetaan.

Puolustuksen ylläpidon ja kehittämisen painopisteet ovat puolustusvalmiuden ylläpito ja materiaalisen valmiuden kehittäminen, strategisten hankkeiden toimeenpano ja uusien suorituskykyjen käyttöönoton aloittaminen, maanpuolustuksen ja puolustusjärjestelmän muiden osien ylläpito strategisten hankkeiden toimeenpanon aikana sekä paikallispuolustuksen ja paikallisjoukkojen kehittäminen. Joukkojen ja järjestelmien valmiutta sekä toimintaperiaatteita kehitetään toimintaympäristön muutoksen asettamien vaatimusten mukaisesti. Puolustusvoimat huomioi toimintaympäristön muutoksissa erityisesti voimankäytön keinovalikoiman laajentumisen. Lisäksi varusmiehiä käytetään koulutustason mukaisiin sodan ajan tehtäviin. Sodan ajan joukkojen määrä on noin 280 000 sotilasta.

Merivoimien ja ilmavoimien poistuvan suorituskyvyn korvaavat alus- ja hävittäjähankinnat ovat Suomen sotilaallisen puolustuksen kannalta elintärkeitä strategisia hankkeita. Niillä on suuri merkitys myös Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kannalta. Poistuvat strategiset suorituskyvyt korvataan täysimääräisesti. Maamme puolustuskyky turvataan strategisten hankkeiden kautta, ja ne osaltaan mahdollistavat maapuolustuksen suunnitelmallisen kehittämisen suunnittelukaudella. Meri- ja ilmapuolustus ovat edellytys koko puolustusjärjestelmän toimivuudelle ja Puolustusvoimien tehtävien toteuttamiselle normaalioloissa, alueellisen koskemattomuuden valvonnassa ja turvaamisessa, ennaltaehkäisyssä sekä mahdollisen hyökkäyksen torjunnassa.

Hankkeisiin liittyvissä valinnoissa ja ratkaisuisissa tärkeimpänä kriteerinä on saavutettava suorituskyky. Hankkeiden rahoitus jakautuu vuosille 2018–2031. Strategisten hankkeiden valmistelu ja suorituskykyjen rakentaminen on toteutettava niin, että käytöstä ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset (mukaan lukien infrastruktuuri) kyetään kattamaan puolustusbudjetin määräraha-kehystä.

Ennakkovaroitus Suomeen kohdistuvista sotilaallisista uhkista edellyttää kehittynyttä tiedustelu- ja valvontakykyä sekä kansainvälistä yhteistyötä. Näitä uhkia koskevan tiedonhankinnan ja -tuotannon menetelmiä kehitetään kokonaisvaltaisen toimintaympäristötietoisuuden muodostamiseksi. Puolustusvoimat pitää yllä kykyä operaatioiden ja maalittamisen tukeen uhkakuvaa vastaavasti. Sotilastiedustelu antaa julkisen raportin toiminnastaan.

Kyberpuolustuskyvyn kehittämistä jatketaan kyberturvallisuusstrategioiden 2013 ja 2019 ([Valtioneuvoston periaatepäätös 3.10.2019](#)) ja sen perusteella laadittavan kehittämisohjelman sekä Kyberpuolustuksen kehittämisen strategisten linjausten ([PLM 2019](#)) mukaisesti. Puolustusvoimat rakentaa kyvyn kybertilannekuvan muodostamiseen, kyberoperaatioiden suunnitteluun ja toimeenpanoon sekä omien järjestelmien suojaamiseen ja valvontaan kybertoimintaympäristössä. Puolustusvoimat kehittää kansainvälistä kyberpuolustusyhteistyötä vahvistuvan kahdenvälisen yhteistyön lisäksi tiivistäen alan yhteistoimintaa Naton kanssa sekä hyödyntäen EU:n kyberpuolustukseen liittyviä hankkeita. Kyberpuolustuksen kehittämisen strategiset linjaukset toimeenpannaan osana tutkimus- ja kehittämistoimintaa, kehittämisohjelmia, hankintoja sekä osaamisen kehittämistä Puolustusvoimien laatiman suunnitelman mukaisesti.

Kyky vaikuttaa nopeasti kaukana oleviin kohteisiin on keskeinen osa 2020-luvun sotilaallista ennaltaehkäisykykyä. Kaukovaikutteisten asejärjestelmien ampumatarvikkeiden määrää lisätään ja maalinosoituskykyä parannetaan. Erikoisjoukkojen kykyä tiedusteluun ja vaikuttamiseen ylläpidetään. Helikopterikaluston ylläpitopäivityksellä turvataan erikois- ja valmiusjoukkojen liikkuvuutta ja reagoitukykyä sekä tuetaan puolustushaarojen muita joukkoja. Logistiikkajärjestelmän kokonaisvaltaisessa kehittämisessä varmistetaan sekä kansallinen että kansainvälinen yhteensopivuus, materiaalin yhteensopivuus sekä yhtenäiset toimintatavat ja joukkorakenteet. Osaaminen, kriittisen materiaalin ja tietovarantojen tiedon käytettävyyden varmistetaan kansallisesti. Puolustusvoimien kansainvälisten hankintakanavien ja -yhteyksien toimivuus sekä materiaalin saatavuus turvataan. Räjähdeiden tuotanto- ja elinkaaren ylläpidon mallia kehitetään.

Ulkopuolisen sotilaallisen avun tehokkaan vastaanottamisen edellytykset varmistetaan osana puolustuksen kehittämistä. Puolustusvoimat toteuttaa isäntämaatuen antamisen edellyttämät järjestelyt ja jatkaa avun antamisen ja ulkopuolisen sotilaallisen avun vastaanottamisen edellyttämien järjestelyjen toimeenpanoa osana puolustuskyvyn kehittämistä. Puolustusministeriö ja Puolustusvoimat tarkastelevat tarpeen päivittää joukkoluettelo uuden tehtävän toimeenpanon näkökulmasta. Kansainvälisessä yhteistyössä edistetään kattavien ja sitovien sotilaallisten huoltovarmuusjärjestelyiden luomista.

Yleisen asevelvollisuuden kehittäminen perustuu sotilaallisen maanpuolustuksen tarpeisiin. Yleinen asevelvollisuus ja koko palveluskelpoisen miesikäluokan kouluttaminen sekä naisten vapaaehtoinen asepalvelus tuottavat Puolustusvoimien sodan ajan joukot kustannustehokkaasti. Reservin koulutusjärjestelmä on kokonaisuus, johon kuuluvat Puolustusvoimien kertausharjoitukset ja vapaaehtoiset harjoitukset sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kurssit. Varusmiesten ja reserviläisten koulutusta kehitetään yhteiskunnan ja toimintaympäristön muutoksia seuraten. Kertausharjoitusten määrää nostetaan asteittain vaalikauden aikana Puolustusvoimien henkilöstömäärän kasvaessa. Tavoitteena on noin 20 % lisäys nykyisestä tasosta hallituskauden loppuun mennessä. Tämä edellyttää lisärahoitusta.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen uudelleenjärjestely toimeenpannaan hallituskauden loppuun mennessä. Samalla varmistetaan lain vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (868/2019) jalkauttaminen toiminnan kaikille tasoille. Uudelleenjärjestelyyn liittyen tarkastellaan ohjauksen ja valvonnan sekä tuloksellisuuden seurannan periaatteet. Tällä varmistetaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset ja mahdollistetaan toiminnan kehittäminen pitkällä aikavälillä.

Sotilaallisella huoltovarmuudella turvataan Puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky yhteiskunnan häiriötilanteissa. Teknologista osaamista kehitetään näiden järjestelmien toiminnan varmistamiseksi. Tätä varten tehtävää tiivistä kansainvälistä yhteistyötä syvennetään niin viranomaisten kuin koti- ja ulkomaisen puolustusteollisuuden kesken. Huoltovarmuutta kehitetään valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitteista antaman päätöksen mukaisesti (1048/2018). Kotimaisen teollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä tuetaan. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta (PLM 2016) määritetään kriittisten suorituskykyjen hallinnan kannalta keskeisimmät teknologia-alueet, joihin liittyvää osaamista kehitetään Suomessa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää osaamisen huoltovarmuuden turvaamiseen. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä Suomen puolustuksen ja teknologisen perustan turvaamisesta (PLM 2016) määritetyillä teknologia-alueilla tulee turvata osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen, jotta kriittisten järjestelmien toiminta on turvattu myös poikkeusoloissa. Tämä edellyttää myös riittäviä panostuksia puolustuksen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.

Suorituskykyjen ylläpito ja kehittäminen edellyttävät johdonmukaista suunnittelua sekä pitkäjänteistä, oikein ajoitettua ja riittävää tutkimus- ja kehittämistoiminnan resursointia koko suorituskyvyn elinkaaren ajan. Puolustusvoimien T&K-voimavarojen tulee vastata toimintaympäristön vaatimuksiin ja varmistaa, että se kykenee tasapainoisesti säilyttämään organisaation innovaatio- ja ennakoitukykyyn, suorituskykyjen kehittämisen tuen, puolustukselle kriittisen osaamisepohjan sekä kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytykset (mukaan lukien Euroopan puolustusrahaston hyödyntäminen) sekä puolustukselle tärkeän kriittisen osaamisen volyymin.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi Puolustusvoimien T&K-toiminnan kokonaisrahoitustasoa ylläpidetään vähintään tasolla 2 % sotilaallisen maanpuolustuksen menoista (pois lukien strategisen hankkeet, raportointi: välittömät kustannukset TA 2300). Hallinnonalan hankintatoimintaa koskevan ohjeistuksen uudistamisen yhteydessä tarkistetaan myös T&K toimintaa koskevat materiaalioliittiset linjaukset.

Maanpuolustuksen tarvitseman laaja-alaisen osaamisen kehittäminen nojaa kansalliseen TKI-järjestelmään ja sen kykyyn tuottaa uutta tietoa ja teknologista osaamista. Tämä edellyttää puolustushallinnon tavoitteiden määrittämistä ja systemaattista ennakoivaa vaikuttamista ja seuranta. Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan (MATINE) toimintaa sotilaallisen maanpuolustuksen resurssina kehitetään osana tutkimustoimintojen kokonaisuutta.

Maanpuolustuskorkeakoulun (MPKK) tiedepoliittisella ohjauksella pyritään osaltaan vahvistamaan MPKK:n profiilia ja toimintaedellytyksiä. Puolustusvoimien tulee varmistaa Venäjä-osaamisen ylläpidolle ja

kehittämislle riittävät henkilöstöresurssit. Tutkimustoiminnan vaikuttavuuden edistämiseksi rakennetaan mittareita ja käytäntöjä, joilla vahvistetaan Maanpuolustuskorkeakoulun sotatieteellisen osaamisen ja asiantuntemuksen hyödyntämistä hallinnonalalla, mukaan lukien upseerien urapoluissa.

Puolustusyhteistyö

Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön on entistä tärkeämpää kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämisen, kehittämisen ja käyttämisen kannalta. Puolustusyhteistyötä syvennetään ja monipuolistetaan tilannetietoisuuden, tiedonvaihdon, sotilaallisen valmiuden, huoltovarmuuden, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen sekä yhteistoimintakyvyn ja suorituskykyjen kehittämiseksi. Puolustusyhteistyötä tehdään kahden- ja monenvälisesti (EU, Nato ja Nordefco sekä maaryhmätoiminta). Eri yhteistyömuodot tukevat ja täydentävät toisiaan eivätkä ole toisiaan poissulkevia.

Osallistumisen painopisteitä eri yhteistyörakenteissa (EU, Nato, pohjoismainen, muu monenvälinen ja kahdenvälinen yhteistyö) arvioidaan ja kohdennetaan tukemaan puolustusjärjestelmän edellyttämiä suorituskykyjä ja kansainvälistä yhteensopivuutta. Puolustushallinto sijoittaa henkilöstöä Suomen kannalta keskeisiin Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden, Pohjoismaiden, Naton, YK:n sekä Yhdysvaltojen turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin sekä sotilaallisiin esikuntatehtäviin ja koulutuksiin. Kansainvälisiin tehtäviin osallistuminen nähdään oleellisena osana palkatun sotilashenkilöstön palvelusuraa.

Euroopan unionin jäsenenä on Suomen etu, että EU:n puolustusulottuvuutta kehitetään kokonaisvaltaisesti. Suomi on mukana EU:n pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY) toimeenpanossa ja tukee sitä. PRY-sitoumukset, puolustuksen vuosittainen arviointi, suorituskykyjen kehittämissuunnitelma ja Euroopan puolustusrahasto integroidaan tiiviimmin osaksi kansallisten suorituskykyjen kehittämistä. Suomi osallistuu aktiivisesti niiden PRY-projektien kehittämiseen ja toimeenpanoon, joihin osallistumisesta on päätetty. Suomi osallistuu myös EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön strategisen kompassin valmisteluun ja vaikuttaa sen sisältöön.

Suomi osallistuu Euroopan teknologisen ja teollisen perustan kehittämiseen ja tukee puolustusalan kotimaisten pk-yritysten rajat ylittävää markkinoillepääsyä ja verkottumista. Suomen kannalta on oleellista, että yhteistyön kautta tuetaan kansallisten suorituskykyjen kehittämistä ja vahvistetaan suomalaista osaamista muun muassa Puolustusvoimien kehittämissuunnitelmassa, puolustusselonteossa ja suomalaisen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta annetussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä määritellyillä prioriteettialueilla. Suomi vaikuttaa Euroopan puolustusrahaston (2021–2027) työohjelmien sisältöön siten, että suomalaisilla puolustusteollisuuden toimijoilla ja tutkimuskentällä on mahdollisimman hyvät edellytykset osallistua ohjelman toteutukseen, olla mukana kehittämishankkeissa ja saada EU-rahoitusta. Samalla vaikutetaan siihen, että puolustushallinnolle tärkeitä, mutta puolustusrahastoon soveltumattomia tutkimusaiheita viedään eteenpäin muilla rahoitusinstrumenteilla, kuten esimerkiksi Horisontti Eurooppa -ohjelmassa turvallisuustutkimuksen alla.

Suomi osallistuu Euroopan puolustusviraston työskentelyyn kaikilla sen toimialueilla: tutkimus, suorituskykyjen kehittäminen ja materiaaliyhteistyö. Projektityhteistyön lisäksi Puolustusvoimat osallistuu poliittis-sotilaallisessa rajapinnassa tapahtuvaan yhteistyöhön siten, että Puolustusvoimien näkemykset ja tarpeet tulevat huomioiduksi. Tämä edellyttää osallistumista ja vaikuttamista EU:n priorisointityöhön, mm. suorituskykyjen kehittämissuunnitelman kautta, sekä EU:n tarjoamien työkalujen systemaattista hyödyntämistä.

Suomi mukauttaa kumppanuusyhteistyötään vastaamaan kehitystä, jossa Naton toiminnan painopiste on siirtynyt jäsenmaiden oman alueen puolustamiseen (mukaan lukien euroatlanttinen viitekehys), valmiuden kehittämiseen ja niitä tukevaan harjoitustoimintaan. Suomen Nato-yhteistyö perustuu puolustuskyvyn monipuoliseen kehittämiseen. Suomi hyödyntää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti kumppanuusyhteistyön tarjoamat mahdollisuudet. Erityisesti niin sanotussa 30+2-formaatissa (Suomi, Ruotsi ja Nato) tehtävä yhteistyö on Suomelle tärkeää. Yhteistyön painopisteitä ovat muun muassa yhteisen tilannetietoisuuden kehittäminen, osallistuminen vaativaan koulutus- ja harjoitustoimintaan, osallistuminen Nato-johtoihin kriisinhallintaoperaatioihin, tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä suorituskyky-yhteistyö mukaan lukien kyberpuolustus. Naton kumppanuustavoitteiden (PARP) valinnassa painotetaan entistä paremmin sitä, että ne tukevat Puolustusvoimien kehittämissuunnitelmien tavoitteita.

Pohjoismaista puolustusyhteistyötä syvennetään. Nordefco-yhteistyön painopisteet ovat tilannekuvayhteistyössä sekä koulutus- ja harjoitustoiminnassa. Suomi edistää Nordefcossa Pohjoismaiden yhteistoimintakyvyn tiivistämistä, alueellista turvallisuutta lujittavia toimia sekä Visio 2025 -tavoitteiden edistämistä. Suomi osallistuu aktiivisesti Nordefcon yhteistyöalueiden ja niiden alla olevien työryhmien työhön. Suomen Nordefco-puheenjohtajakausi vuonna 2021 viedään läpi puolustusministeriön johdolla. Suomen puheenjohtajakaudella tarkastellaan Covid 19 -kriisistä saatavia oppeja sekä vaikutuksia sotilaalliseen huoltovarmuuteen. Tavoitteena on tarkastella vaikutuksia erityisesti materiaalihankkeisiin, puolustusteollisuuteen ja teolliseen pohjaan. Lisäksi Suomi pyrkii edistämään Pohjoismaiden välistä koordinaatiota ja tiedonvaihtoa Euroopan puolustusrahaston osalta.

Suomi jatkaa kahdenvälisen puolustusyhteistyöverkoston vahvistamista tukemaan puolustus- ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä, tilannetietoisuuden kehittämistä sekä toimintaa erityisesti Pohjois-Euroopassa. Kahdenvälistä puolustusyhteistyötä ohjaavat yhteistyöasiakirjat on laadittu Ison-Britannian, Japanin, Norjan, Puolan, Ranskan, Ruotsin, Saksan, Viron ja Yhdysvaltojen kanssa. Hallitusohjelman mukaan hallituskaudella laajennetaan kahdenvälistä ja alueellista puolustusyhteistyötä Ruotsin kanssa, kehitetään transatlanttista yhteistyötä sekä lisätään yhteistyötä Norjan kanssa. Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyö kattaa rauhanajan, kriisiajan ja sodan ajan. Yhteistyön tavoitteena on luoda edellytykset Suomen ja Ruotsin yhteistoiminnalle ja yhteisoperaatioille kaikissa olosuhteissa. Norjan kanssa tehtävää yhteistyötä lisätään sekä kahdenvälisesti että yhdessä Ruotsin kanssa. Yhteistyötä kehitetään myös muiden kumppanimaiden kanssa.

Kansainvälistä yhteistyötä materiaalien suorituskykyjen sekä huoltovarmuuden (mukaan lukien vienninedistäminen) kehittämiseksi syvennetään erityisesti Ruotsin, Norjan ja Yhdysvaltojen osalta. Puolustusvoimat toteuttaa ja toimeenpanee puitejärjestelyissä sovittua sotilaallista yhteistyötä varmistaen sen merkittävyyden.

Monikansallisten suorituskykyhankkeiden sekä koulutus- ja harjoitustoiminnan mahdollisuudet hyödynnetään täysimääräisesti (muun muassa Nordefco ja FISE).

Suunnitelmallista osallistumista nopean toiminnan joukkoihin, mukaan lukien Euroopan unionin taisteluosastoihin (European Union Battlegroup, EUBG) ja Naton nopean toiminnan joukkoja (NATO Response Force, NRF) täydentävään toimintaan, jatketaan puolustuskyvyn, välittömän valmiuden ja yhteistoimintakyvyn kehittämiseksi. Osallistumisesta saatuja kokemuksia hyödynnetään jatkosuunnittelussa. Suomi jatkaa tarpeiden ja mahdollisuuksien arviointia liittyen NRF-osallistumisen laajentamiseen myös uusiin joukkokokonaisuuksiin (Initial Follow-on Forces Group, IFFG, ja Very High Readiness Joint Task Force, VJTF). Suomi osallistuu kehysvaltioryhmien mukaiseen yhteistyöhön: Ison-Britannian johtamaan JEF-joukkopooliin, Saksan johtamaan kehysvaltiokonseptin (Framework Nations Concept, FNC) toimintaan sekä Ranskan johtamaan interventioaloitteeseen (European Intervention Initiative, EI2). Osallistuminen kehysvaltioryhmien toimintaan huomioidaan Puolustusvoimien suunnittelussa.

Puolustusministeriö ja Puolustusvoimat osallistuvat sotilaallisen liikkuvuuden helpottamista koskevaan kansainväliseen työhön ja kansalliseen poikkihallinnolliseen työhön. Suomi osallistuu sotilaallista liikkuvuutta koskevaan PRY-projektiin ja komission uuden sotilaallisen liikkuvuuden ohjelman (vuosille 2021–2027) valmisteluun yhteistyössä LVM:n kanssa. Suomi tukee Euroopan puolustusviraston (EDA) käynnissä olevia sotilaalliseen liikkuvuuteen liittyviä hankkeita. Sotilaallisen liikkuvuuden kansallista edistymistä arvioidaan vuosittain päivitettävässä kansallisessa suunnitelmassa sekä osana vuosittaisia EU–Nato- ja sotilaallisen liikkuvuuden edistysraportteja.

Suomen tulee hyödyntää arktista osaamistaan ja toimintaympäristöään esimerkiksi kehittämällä kaikki puolustushaarat kattavaa koulutus- ja tutkimustarjontaa. Puolustusyhteistyö tarjoaa mahdollisuuksia pohjoisiin oloihin soveltuvien suorituskykyjen kehittämiseksi. Tämä edellyttää Puolustusvoimilta aktiivisuutta ja aloitteellisuutta. Puolustusvoimat osallistuu Arctic Security Forces Roundtable -kokoonpanoon.

Osallistumista jatketaan kansainvälisiin tavanomaisiin aseisiin sekä joukkotuhoojaseisiin liittyviin asevalvontaprosesseihin ja -järjestelyihin sekä kansainväliseen asevalvontayhteistyöhön. Prosesseihin pyritään vaikuttamaan ja niiden vaikutukset huomioidaan Puolustusvoimien toiminnan ja resurssien suunnittelussa, suorituskykyjen kehittämisessä ja käytössä mahdollisimman ennakoivasti. Osana puolustustarvikkeiden vientivalvonnan viranomaistehtävää puolustusministeriö osallistuu alan

kansainväliseen yhteistyöhön yhdessä ulkoministeriön kanssa sekä pyrkii osaltaan edistämään lupakäytäntöjen harmonisointia ja läpinäkyvyyttä erityisesti Euroopan unionin jäsenvaltioiden kesken.

Materiaali ja palvelut

Keskeiset materiaalipoliittikan ohjausasiakirjat, kuten materiaalipoliittinen osastrategia (PLM 2011) ja puolustushallinnon kumppanuusosastrategia (PLM 2011), päivitetään huomioiden muun muassa EU:n puolustuslottomuuden kehittyminen ja EU-aloitteiden (kuten Euroopan puolustusrahasto) mukanaan tuomat uudet mahdollisuudet sekä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Suomen puolustuksen teollisen ja teknologisen perustan turvaamisesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen ([PLM 2016](#)) toimeenpanoa jatketaan hyödyntämällä käytössä olevia kansallisia ja kansainvälisiä instrumentteja.

Puolustusvoimien kehittämisohjelmassa toimeenpannaan hankkeet, joilla varmistetaan puolustusjärjestelmän suorituskyvyn tasapainoinen rakentuminen. Maavoimissa kehitetään liikkuvuutta, tulivoimaa ja iskukykyä. Maavoimien toimintaedellytysten ylläpitoa jatketaan suunnitelmallisesti, mukaan lukien liikkuvuutta koskevat hankkeet. Meripuolustusta kehitetään nykyistä nopeampiin ja liikkuvampiin merioperaatioihin. Ilmapuolustuksessa turvataan lentokaluston ja ilmatorjuntajärjestelmien kunnossapito sekä tukikohtien toimintakyky toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Ilmatorjunnan kehittämisen päämääränä on riittävä korkeatorjuntakyky ja tulenkäytön alueellinen kattavuus. Tiedustelun, kyberpuolustuksen ja kaukovaikuttamisen järjestelmiä kehitetään vuosien 2013 ja 2019 kyberturvallisuusstrategioiden sekä puolustusselonteon painopistelinjausten mukaisesti.

Puolustusvoimien kunnossapitoa kehitetään käyttövarmuusperusteisen kunnossapidon toimintamallin mukaisesti. Perusteet kunnossapidon toimintatasolle johdetaan puolustussuunnitelmasta. Suorituskyvyn rakentamisesta kunnossapidolle aiheutuvia resurssitarpeita pyritään hallitsemaan laatimalla kehittämisohjelmissa tukeutumiskonseptin osana logistiikka- ja kunnossapitosuunnitelmat. Nämä tuotokset mahdollistavat aiempaa tarkemman elinjaksokustannuslaskennan sekä kunnossapidon resurssien ohjaamisen ja suunnittelun siirryttäessä järjestelmän käyttö- ja ylläpitovaiheeseen. Tavoitteena on resurssien parempi hallittavuus.

Toiminnassa pyritään kunnossapidon resurssien ja määritettyjen vaatimusten tasapainoon. Lähtötavoitteena ylläpidetään haluttu valmius käyttö- ja ylläpitovaiheessa leikkaamatta suorituskyvyn rakentamisen resursseja. Kustannusvaikutuksia pyritään hallitsemaan laatimalla materiaaleille ja järjestelmille luopumissuunnitelmat, joilla ohjataan hylkäysmenettelyä.

Puolustusvoimien kumppaneiden omistusrakenteisiin liittyvää riskienhallintaa parannetaan ja kartoitetaan missä tapauksissa voimassaolevan lainsäädännön tarjoamia riskienhallinnan työkaluja täydennetään sopimusjärjestelyin.

Kybersuorituskykyjen kehittäminen edellyttää, että Suomen puolustuksen kannalta tärkeät kansalliset kyberteknologiat ja kansallinen osaaminen turvataan tiivistämällä yhteistyötä suomalaisen tiedeyhteisön ja elinkeinoelämän kanssa (2022). Kybersuorituskykyä tukevana tehtävänä pyritään edistämään AQUA-maastatuksen saamista Suomelle osana liikenne- ja viestintäministeriön johtamaa kyberturvallisuuden kehittämisohjelmaa.

Puolustusvoimien suorituskykyjen turvaaminen edellyttää hallinnonalan oman palvelu- ja tuotantotoiminnan kriittistä tarkastelua kumppanuusstrategian mukaisesti. Toimintojen kehittämiseksi tarkastellaan aina vaihtoehtoisia toimintamalleja: Puolustusvoimien oman toiminnan edelleen kehittämistä sekä yhteistyötä julkisen ja yksityisen sektorin palveluntuottajien kanssa. Tavoitteena on kustannustehokas, Puolustusvoimien poikkeusolojen vaatimukset täyttävä toimintamalli. Omat resurssit on kohdennettava ydintoimintoihin ja niiden kehittämiseen tulevaisuuden tarpeiden mukaisesti. Osana jatkuvaa kumppanuuksienhallinnan kehittämistä tavoitteena on yhdenmukaistaa ja vakiinnuttaa kumppanuuden yhteistyömallit, niiden ohjaus ja seuranta.

Puolustusvoimien ja Millog Oy:n välisen materiaalin kunnossapidon strategisen kumppanuussopimuksen hinnoittelukausi päättyi vuoden 2020 lopussa. Suunnittelukaudella jatketaan strategista kumppanuutta vuoden 2020 lopulla solmittavan strategisen kumppanuussopimuksen puitteissa vuosina 2021-2028.

Nammo Lapua Oy:n kanssa jatketaan pitkäjännitteistä ampumatarvike- ja räjähdealan yhteistyötä vuonna 2020 uusitun strategisen kumppanuussopimuksen pohjalta. Vuosityösuunnitelmien perusteella tehtävien hankintojen enimmäismäärä ja puitteet on päätetty vuosille 2021-2028.

Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisesta annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen ([PLM 2016](#)) mukaisesti huoltovarmuuskriittisiä alueita tukeva kotimainen teollisuus ja tuotantokyky otetaan huomioon hankintoja suunniteltaessa ja toteutettaessa. Puolustusvoimat turvaa hankintoihin liittyvän sotilaallisen huoltovarmuuden ja tukee kansainvälistä yhteistyötä huoltovarmuuden kehittämiseksi.

Puolustusmateriaalihankinnat suunnitellaan pitkäjänteisesti ja valmistellaan riittävän ajoissa. Valtion vuosittaiseen talousarvioon esitetään vain hankintavalmiit kokonaisuudet, joiden valmistelu on vähintään tietopyyntövaiheessa (RFI). Suunnittelussa ja päätöksenteossa huomioidaan koko elinjakson kustannukset ja kokonaisvaikutukset resurssien käyttöön. Puolustusvoimat selvittää olemassa olevan materiaalin elinkaaren jatkamismahdollisuudet suunnittelukaudella käytöstä poistettavan materiaalin osalta.

Puolustusvoimien suorituskykyä rakennetaan oikea-aikaisin hankinnoin. Puolustusvoimat tehostaa puolustusmateriaalin hankintaprosessia (suunnittelu, toteutus ja seuranta) tavoitteena kustannustehokkaat ja oikea-aikaiset hankinnat. Puolustusvoimien hankintamäärärahojen siirtyvien erien vähentämiseksi kiinnitetään erityistä huomiota hankintojen oikea-aikaiseen budjetointiin, joka perustuu realistiseen arvioon toimitusajoista ja menojen vuotuisesta ajoittumisesta sekä osaavan hankintahenkilöstön riittävyyteen. Tarvittaessa Puolustusvoimat voi muuttaa hankintojen keskinäistä rahoitusprofiilia muuttamatta tilausvaltuuksien enimmäismäärää tai maksatusaikaa.

Strategiset suorituskykyhankkeet

Strategisten suorituskykyhankkeiden (HX-hanke ja Laivue 2020 -hanke) toimeenpanoa jatketaan hallitusohjelman mukaisesti.

Ilmavoimien Hornet-kaluston 2020-luvun jälkipuoliskolla poistuva suorituskyky korvataan täysimääräisesti turvallisuusympäristön asettamien vaatimusten mukaisesti. Puolustusvoimat on lähettänyt tammikuun 2021 lopussa HX-hankkeen viimeisen ja lopullisen tarjouspyynnön viidelle tarjoajalle monitoimihävittäjistä sekä niihin liittyvistä järjestelmistä ja aseista. Huhtikuun loppuun mennessä saapuvat sitovat tarjoukset arvioidaan HX-hankkeen päätösmallin mukaisesti valintapäätösesityksen muodostamiseksi. Puolustusvoimien esitys uudesta hävittäjäjärjestelmästä annetaan puolustusministeriölle ja puolustusministeri esittelee puolustushallinnon esityksen valtioneuvostolle päätettäväksi vuoden 2021 loppuun mennessä. Valtioneuvoston päätöksen jälkeen solmitaan hankintasopimus ja sopimus teollisesta yhteistyöstä. Puolustusministeriö valmistele päätökseen liittyvä viestinnän.

Ulkoinen laadunvarmistus on auditoinut lopullisen tarjouspyynnön. Auditointi tehdään myös tarjouksien arvioinnille ja loppuraportille. Auditointiraportti liitetään valtioneuvoston esitykseen.

Puolustusvoimat suunnittelee yhteistyössä Puolustuskiinteistöjen kanssa HX-järjestelmän edellyttämän infrastruktuurin rakentamisen. Rakentaminen toteutetaan HX-hankkeen edellyttämässä aikataulussa. Vuosina 2022-2025 suunnitellaan ja käynnistetään HX-hankkeen edellyttämä koulutus ja uuden järjestelmän integrointi muuhun puolustusjärjestelmään. Suunnitelman mukaan Puolustusvoimat vastaanottaa ensimmäiset uudet monitoimihävittäjät vuonna 2025.

Merivoimien Laivue 2020 -hankkeessa korvataan seitsemän poistuvan aluksen suorituskyky neljällä monitoimikorvetilla. Puolustusvoimat jatkaa vuonna 2019 solmittujen hankinta- ja rakentamissopimusten toimeenpanoa. Puolustusvoimat solmii vuonna 2021 ilmatorjuntaohjus ESSM II -sopimuksen. Teollisen yhteistyön sopimukseen tehdään tarvittavat muutokset. Sopimusten toimeenpanoa valvotaan seurantaraporteilla ja ulkoisella laadunvarmistuksella.

Vuoden 2021 aikana vakiinnutetaan Puolustusvoimissa hankintakokonaisuuden yhteensovittamisvastuun (niin kutsuttu "prime-vastuu") toimintatavat. Puolustusvoimien yhteistoimintamenettelyt vakiinnutetaan Saab AB:n ja Rauma Marine Construction Oy:n (RMC) kanssa ulkoisen laadunvarmistuksen antamien suositusten perusteella.

Vuosina 2021-2025 suunnitellaan ja käynnistetään Laivue 2020 -hankkeen edellyttämä koulutus ja uuden järjestelmän integrointi muuhun puolustusjärjestelmään.

Alusten rakentaminen RMC:n telakalla alkaa vuonna 2022. Ensimmäisen korvetin runko on valmis vuoden 2024 kesällä ja taistelujärjestelmät asennettuna ja testattuna vuoden 2025 syksyllä. Ensimmäisen aluksen operatiivinen käyttöönotto alkaa vuonna 2025. Toisen korvetin runko on valmis vuoden 2024 loppuun mennessä ja taistelujärjestelmät asennettuna ja testattuna vuoden 2026 alussa. Kaikki neljä alusta ovat valmiina vuoden 2027 loppuun mennessä.

Puolustusvoimien tulee strategisissa hankkeissa ottaa huomioon kotimainen teollinen ja teknologinen osaaminen kriittisten järjestelmien ylläpitämiseksi, jotta järjestelmien käyttö voidaan taata kaikissa olosuhteissa. Suomella tulee olla riittävä osaamis pohja, johon elinkaaren aikainen kyky rakentuu. Muun muassa epäsuoran teollisen yhteistyön mahdollisuuksia tulee selvittää. Teknologiasiirtojen onnistuminen voi edellyttää myös immateriaalioikeuksien jäämistä Suomeen.

Strategisten hankkeissa tulee kiinnittää erityistä huomiota laaja-alaiseen riskien hallintaan ja laadunvarmistukseen. Toimintatavaksi vakiinnutetaan ulkoinen auditointi riskiperusteisesti suunnitteluvaiheesta alkaen sekä tehostetaan hallinnon alan suurten hankekokonaisuuksien valvontaa.

Puolustusvoimat osoittaa riittävät henkilöstöresurssit hankkeiden laadukkaalle toimeenpanolle.

Henkilöstö

Sodan ajan joukkorakenne määrittää Puolustusvoimien henkilöstörakenteen. Lisäksi tähän vaikuttavat Puolustusvoimien rahoituskehys, tehtävät sekä uusien suorituskykyjen ja valtion toimintamallien kehittäminen. Henkilöstövoimavaroja suunniteltaessa keskeinen haaste on yhdistää resurssipolitiikan ja henkilöstömenojen hallinnan vaatimukset henkilöstön osaamisvaatimuksiin ja valtiontalouden reunaehtoihin. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan Puolustusvoimissa toimintavalmiuden ylläpitämiseen, asevelvollisten kouluttamiseen sekä uusien suorituskykyjen ylläpidon ja kehittämisen edellyttämiin tehtäviin. Toimintamenomäärärahoista maksettavat varsinaiset palkat työnantajakuuluineen muodostavat enintään kolmasosan sotilaallisen maanpuolustuksen menoista (pois lukien HX- ja Laivue2020 -hankkeet).

Kansainvälinen yhteistyö on lisääntynyt ja kansainvälinen harjoitustoiminta on monipuolistunut ja muuttunut vaativammaksi. Kansainvälisen osaamisen edistämiseksi henkilöstön osallistuminen kansainvälisen sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin on tärkeää.

Puolustusvoimien nykyinen henkilöstömäärä (12 161 henkilötyövuotta) on vähimmäistarve puolustusvoimien nykyisten tehtävien toteuttamiselle. Ammattisotilaiden henkilöstöjärjestelmä sopeutetaan sotilaseläkejärjestelmän vuonna 2018 voimaantulleisiin muutoksiin siten, että henkilöstöä siirtyy reserviin johtajareservin tuottamisen kannalta oikea-aikaisesti palvelusajan keston tukiessa reservin tuottamista. Henkilöstörakenteeseen vaikuttavat sotilaseläkejärjestelmän muutos ja opistoupseeripoistuman edellyttämät toimenpiteet, joilla turvataan ammattisotilasreservin riittävä kokonaisuus. Henkilöstörakennetta sekä reservin koulutusjärjestelmää muutetaan kriisiajan vaatimusten perusteella. Henkilöstöjärjestelmää kehitettäessä otetaan huomioon valmiuden sekä kansainvälisen yhteistoiminnan ja sotilaallisen kriisinhallinnan vaatimukset.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen henkilöstö on siirtynyt 1.1.2021 Puolustuskiinteistöjen tai Senaatti-kiinteistöjen palvelukseen liikkeenluovutuksen periaattein.

Valtionhallinnossa on käynnistetty koko konsernin yhtenäinen henkilöstöjohtamisen uudistusohjelma, jolla parannetaan valtion kilpailukykyä työnantajana sekä valmistaudutaan suureen rekrytointitarpeeseen. Puolustusvoimat ja puolustusministeriö osallistuvat toimintaansa sopivalla tavalla valtiokonsernin henkilöstöjohtamisen uudistusohjelmaan. Osana uudistusohjelmaa määritetään myös monipaikkaisen ja paikkariippumattoman työn periaatteet muun muassa kehittämällä etätyöjärjestelyjä.

Puolustusvoimien henkilöstö suoriutuu toistaiseksi hyvin asetetuista tehtävistään. Henkilöstön toimintakykyä ja jaksamista seurataan jatkuvasti useilla mittareilla. Positiivista kehitystä ylläpidetään vastuullisella työnantajatoiminnalla. Henkilöstön työssä jaksamista ja toimintakykyä tuetaan edelleen hyvällä työaika- ja työkykyjohtamisella, joustavien työaikamuotojen käytöllä, analysoimalla työilmapiiriin liittyvien kyselyjen tuloksia sekä puuttamalla esille nouseviin kehittämiskohteisiin.

Varusmieskoulutusta kehitetään Koulutus 2020 -hankkeen mukaisesti vastaamaan muuttuneita valmiusvaatimuksia ja hyödyntämällä muun muassa verkko-, virtuaali- ja simulointijärjestelmiä. Asevelvollisten digitaalisia informaatiopalveluja parannetaan.

Asevelvollisten koulutuksen laatu varmistetaan kohdentamalla kouluttajatehtäviin 2,5 kouluttajaa/joukkue. Puolustusvoimat pyrkii edelleen vähentämään varusmiespalveluksen keskeyttäneiden määrää kehittämällä niin kutsuntatarkastuksia kuin palvelusjärjestelyjä. Tavoitteena on, että entistä useampi palveluksensa aloittaneista suorittaa varusmiespalveluksen loppuun.

Varusmiespalveluksen hyödynnettävyyttä työelämässä ja opinnoissa kehitetään poikkihallinnollisena yhteistyönä. Nykyaikaisten ja tulevaisuuteen tähtäävien, kustannustehokkaiden ja ajanmukaisten opetusmenetelmien käyttöä laajennetaan. Varusmiesten palvelusajat eri tehtävissä sovitetaan vastaamaan tehtävien osaamis- ja valmiusvaatimuksia. Puolustusvoimat päivittää asevelvollisten terveystarkastusohjeen vastaamaan tämän hetken tehtäviä ja tarpeita.

Asevelvollisten sosiaalis-taloudellisten etuuksien kehittämistä jatketaan puolustusministeriön johdolla. Vähimmäisvaatimuksena on päivärahojen tason sitominen elinkustannusindeksin kehitykseen. Myös muita kehittämistoimia tarkastellaan. Sotilasavustuksen kehittämistä kokonaisuutena jatketaan. Pääesikunta tukee puolustusministeriötä edellä mainittujen asioiden valmistelussa.

Puolustushallinnossa edistetään tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen yhteisön toteutumista virastoittain ylläpidettävillä tasa-arvosuunnitelmissa sekä pitämällä tasa-arvonäkökulma suunnittelun ja toiminnan yhtenä peruslähtökohdana. Puolustusvoimat toteuttaa tasa-arvokyselyn kolmen vuoden välein ja päivittää tulosten perusteella paikallisia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmia.

Puolustusvoimat jatkaa toimia edistääkseen naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin. Kriisinhallintatehtävissä palvelevien naisten määrää pyritään lisäämään.

Henkilöstön saatavuuden turvaaminen sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin edellyttää nykyisten palvelussuhteen ehtojen kehittämistä nykyistä kilpailukykyisimmiksi erityisesti palkkauksen osalta. Palkkauksen ja palvelussuhteen ehtoja kehitetään yhdessä ulkoministeriön ja yhteistyössä Puolustusvoimien henkilöstöjärjestöjen kanssa.

Kriisinhallintatehtävissä palvelevien ja palvelleiden henkilöiden tukea kehitetään poikkihallinnollisessa yhteistoiminnassa asianomaisten viranomaistahojen kanssa Kansallisen sotilaallisen kriisinhallinnan veteraaniohjelman 2020–2023 mukaisesti sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettua lakia soveltaen.

Ulkoministeriön johdolla on valmisteltu kansallinen toimintaohjelma vuosille 2018–2021 YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” toimeenpanemiseksi. Puolustushallinto on laatinut päivityksen perusteella oman toimintaohjelmansa, ja Puolustusvoimat on päivittänyt sisäisen norminsa. Päätöslauselman toimeenpanemiseksi pyritään lisäämään naisten hakeutumista sotilaskoulutukseen sekä lisäämään naisten määrää kriisinhallinnassa. Lisäksi varmistetaan, että kaikilla kriisinhallintatehtäviin lähevillä, heidän kouluttajillaan ja asiasta vastaavilla puolustushallinnon edustajilla on ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymysten asiantuntemus sekä kyky tehdä yhteistyötä.

Tilahallinta ja ympäristönsuojelu

Puolustushallinnon kiinteistöjärjestelmää on kehitetty keskittämällä Puolustusvoimien ja sen määrittelemien kumppaneiden toimitila- ja kiinteistöpalveluiden sekä ympäristönsuojelun asiantuntijapalveluiden tuottaminen yhdelle strategiselle kumppanille, vuoden 2021 alussa toimintansa aloittaneelle Puolustuskiinteistöliikelaitokselle. Puolustuskiinteistöjen toiminta ja sen ohjaus puolustusministeriön hallinnonalalla sekä Puolustuskiinteistöjen ja Puolustusvoimien välinen yhteistoiminta vakiinnutetaan. Tavoitteena on kiinteistöhallinnan strategisen fokuksen siirtäminen normaaliolojen toiminnasta poikkeusoloihin varautumiseen sekä nimellisten toimitilakustannusten alentaminen vuoteen 2035 mennessä siten, että toimitilakustannuksien suhteellinen osuus sotilaallisen maanpuolustuksen menoista ei ylitä 11 prosenttia.

Toimitilakustannusten nousun hillitsemiseksi kiinteistöinvestoinnit keskitetään valmiutta, turvallisuutta ja suojaa välittömästi parantaviin kehittämishankkeisiin, räjähdeturvallisuuden parantamiseen sekä terveysturpeuksiin tai muihin viranomaisvaatimuksiin liittyviin korjauksiin ja rakentamiseen.

HN-suorituskyvyn korvaamisen edellyttämät, välttämättömät toimitiloihin ja infrastruktuuriin kohdistuvat investoinnit suunnitellaan ja toteutetaan HX-hankkeen asettamien vaatimusten ja puolustusministeriön ohjauksen mukaisesti. HX-rakentaminen rahoitetaan osana HX-hankkeelle osoitettavaa erillisrahoitusta.

Räjähdevarastoinnin kehittämishanke viedään suunnitellusti päätökseen vuoden 2022 loppuun mennessä.

Puolustusvoimat ja Puolustuskiinteistöt tekevät selvityksen kiinteistöihin ja niiden verkostoihin liittyvien automaatiojärjestelmien ja muun kriittisen infrastruktuurin kyberhaavoittuvuudesta. Selvityksen perusteella suunnitellaan riskienhallinta.

Puolustusvoimat kehittää sotilasalueita pitkäjänteisesti, kokonaisvaltaisesti ja kestävästi osana yhteiskuntaa. Puolustusvoimat varmistaa osallistumalla alueiden käytön suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä muulla edunvalvonnalla, että maanpuolustukseen liittyvät alueelliset toimintaedellytykset turvataan valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaisesti.

Puolustusvoimat jatkaa toimintaa kansainvälisten operaatioiden tukikohtarakentamiseen, ylläpitoon ja purkamiseen sekä ympäristöpalveluihin liittyen ja ylläpitää tarvittavan valmiuden.

Puolustusvoimat kehittää ampuma- ja harjoitusalueiden ylläpitotoimintaa valtakunnallisena kokonaisuutena kaikissa turvallisuustilanteissa yhteistyössä strategisten kumppaneiden kanssa. Puolustusvoimat toteuttaa ylläpidon keskitetyn mallin pilotoinnin Puolustuskiinteistöjen kanssa vuosina 2021–2023.

Puolustushallinto osallistuu vuosina 2020-2021 valtioneuvoston rahoittamaan VNTEAS-hankkeeseen, jossa selvitetään keinoja sovittaa yhteen tuulivoimarakentamisen lisäämisen ja aluevalvonnan turvaamisen tarpeita nykyistä selkeämmäksi prosessiksi. Lisäksi tarkastellaan mahdollisuuksia edistää rakentamista niille selvitetuille paikoille, joissa haitat viranomaisten sensoreiden toiminnalle ovat hallittavissa pitkällä aikavälillä. Puolustushallinto tarkastelee sisäisessä selvityshankkeessa vuosina 2020-2022 niitä tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamisen osa-alueita, joita ei käsitellä VNTEAS-hankkeessa.

Ympäristönsuojelussa lähtökohtana on vastuullisuus, riskienhallinta, haittojen ennaltaehkäisy ja vähentäminen. Puolustusvoimat jatkaa toimintaa ympäristöjärjestelmän ja -strategian mukaisesti

Puolustushallinto jatkaa Agenda 2030 -toimenpideohjelman toteuttamista ja kansallisten luonnon monimuotoisuustavoitteiden tukemista. Puolustusministeriön ja Puolustusvoimien vastuullisuusraportointia kehitetään ja toteutetaan valtion yhtenäisen raportoinnin tavoitteiden mukaisesti.

Puolustushallinto jatkaa kansainvälistä kiinteistö- ja ympäristöyhteistyötä pohjoismaiden ja Yhdysvaltojen kanssa sekä Nato- ja EU-yhteistyön puitteissa.

Puolustusvoimien energia- ja ilmasto-ohjelma päivitetään vuoden 2021 loppuun mennessä huomioiden kansalliset energia- ja ilmastolinjaukset.

Puolustushallinto käynnistää vuonna 2020 toteutetun energiakonseptointihankkeen tuloksena syntyneiden ratkaisujen jatkokehittämisen ja toteutuksen kiinteiden kohteiden osalta yhteistyössä Puolustuskiinteistöjen kanssa.

Puolustusministeriö vastaa ulkomaalaisomistuksen valvonnan ja valtion etuosto-oikeuden käytön viranomaistehtävistä ja näihin liittyvien prosessien kehittämisestä. Puolustusvoimat tukee edellä mainittujen viranomaistehtävien toteuttamista ja varaa siihen tarvittavat resurssit. Puolustusministeriö kehittää sähköisen asiointin järjestelmää osana EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten kiinteistönhankintojen lupaprosessia.

Puolustusministeriö vastaa VNTEAS-hankkeesta, jossa selvitetään huoltovarmuuden turvaamisen edellytyksiä osana EU/ ETA-alueen ulkopuolisen kiinteistöomistuksen valvontaa. Hankkeessa kartoitetaan ne huoltovarmuuskriittiset toiminnot ja toiminta, joita on lupaprosessin kautta tarkoituksenmukaista suojata. Hanke toteutetaan viranomaisyhteistyönä vuonna 2021.

Tietohallinto

Suunnittelukauden keskeiset tehtävät liittyvät digitalisaatioon ja tekoälyteknologioihin sekä tieto- ja kyberturvallisuuden ja ICT-palveluiden hallinnan kehittämiseen. Kyberturvallisuusstrategian (2019) perusteella käynnistetään eri osa-alueille kohdentuva liikenne- ja viestintäministeriön johdolla toteutettava

kyberturvallisuuden kehittämisohjelma. Valtiovarainministeriön johdolla kehitetään digitaalista turvallisuutta Haukka-toimeenpano-ohjelmassa, joka on synkronoitu kyberturvallisuuden kehittämisohjelman kanssa. Osana Valtorin toiminnan kehittämistä jatketaan muutosohjelman toteuttamista ja toimeenpannaan TUVE- ja TORI-palveluiden kehittämiseen liittyvät suunnitelmat ja strategiat.

Covid 19 -epidemia on lisännyt etätyöskentelyä ja vaikeuttanut kansainvälisten yhteyksien ylläpitoa. Puolustushallinto kehittää edelleen kansallista ja kansainvälistä tiedonvaihtoa ja tietoliikenneyhteyksiä. Puolustushallinnon digitalisointia jatketaan. EU-tason toimenpiteet koskevat muun muassa ylikansallisten alustapalvelujen sääntelyä, kansalaisten ja yritysten tietosuojaa sekä digitaalisia toimintaedellytyksiä, joihin liittyy myös tekoälyn ja algoritmeihin perustuvan päätöksenteon sääntely. Kansallisia toimenpiteitä ovat muun muassa viranomaisten toimintaedellytysten turvaaminen laajakaistaisella viranomaisverkolla sekä kyberturvallisuuden ja sen johtamisen kehittäminen. Digitaalisesti tallennetun informaation säilyvyys ja luotettavuus on varmistettava.

Puolustuskiinteistöjen toiminnalle ja yhteiselle tiedonhallinnalle Puolustusvoimien kanssa on luotava edellytykset. Järjestelyt toteutetaan vaiheittain suunnittelukauden loppuun mennessä. Kehitettäviä kohteita ovat muun muassa rakentamiseen, ylläpitoon ja Puolustusvoimien kiinteistötietoihin liittyvät vastuut, valmiudensäätely, yhteinen tilannekuva ja yhteensopivat ICT-toimintamallit.

Hallintamalli

Tiedonhallintalaki asettaa uusia vaatimuksia tiedonhallinnalle, kuten tiedonhallintamallin, kuvauksen asiakirjajulkisuuden toteuttamisesta ja tiedonhallintakartan laatiminen. Hallinnonalan ja virastojen tietohallinnon hallintamallia kehitetään niin, että tavoitetilaa saavutetaan vuoden 2023 loppuun mennessä.

Tavoitetilassa hallinnonalan sisäiset ohjeet on laadittu ja prosesseja kehitetty toiminnan tarpeita vastaavaksi palvelutuotannossa, palvelujen kehittämisessä sekä tieto- ja kyberturvallisuudessa.

Kumppanuuksia, hankkeita ja projekteja sekä sopimuksia ja näiden resursseja hallitaan kokonaisvaltaisesti. Kumppanuuksien tiedonhallinta sisällytetään tiedonhallintayksiköiden tiedonhallintamalleihin.

Palvelut ja niiden kehittäminen

Palvelut tuotetaan ja hankitaan sopimusperusteisesti. Palvelut on tuoteistettu siten, että niiden hinnoittelu on läpinäkyvää. Päätökset tehdään sisäisten vastuiden mukaisesti, ja päätökset palveluiden luovuttamisesta hallinnonalan ulkopuolelle tehdään lakisäätöisten tehtävien perusteella. Asianhallinta ja palvelujen tiedonhallinta tulee järjestää tiedonhallintalain vaatimusten mukaisesti vuoden 2021 loppuun mennessä.

Puolustushallinnon ICT-kustannusten hallinnan avulla voidaan todentaa ICT-investointien sekä ICT-ylläpidon taloudellisuus. Ylläpitomenoja pyritään vähentämään ja vapautuvia määrärahoja suuntaamaan digitalisaation avulla tapahtuvaan toiminnan kehittämiseen. Hallinta mahdollistetaan hallinnonalan hankesalkkua kehittämällä. Puolustusvoimat varmistaa osaltaan valtionhallinnon Hankesalkku-palvelun ylläpidon valtiovarainministeriön määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

Puolustushallinto osallistuu muiden hallinnonalojen digitalisointihankkeisiin ja ottaa käyttöön valtion yhteisiä sekä omia tieto- ja viestintäteknillä tuettuja palveluita varmistuen, että turvallisuuden kannalta kriittinen tieto suojataan. Hallinnonalan digiperiaatteita hyödynnetään kehittämishankkeissa.

Puolustushallinto kehittää yhteistoimintaa Valtorin kanssa, osallistumista ja vaikuttamista ohjausrakenteissa sekä osallistuu päivitetyn TUVE-strategian toimeenpanoon. Tavoitteena on nykyistä parempi yhteentoimivuus sekä joustavampi tiedonkäsittely eri turvallisuusluokissa viranomaisten kesken.

Puolustusvoimien toiminnanohjauksen tietojärjestelmän rakentaminen ja käyttöönotto toteutetaan vuosina 2021-2027. Järjestelmäkokonaisuus laajenee kattamaan Puolustusvoimien ydintoiminnan, ja se vaikuttaa Puolustusvoimien henkilöstön toimintaan sekä kumppaneihin. Kehittämisessä otetaan huomioon valtion talousarviolain vaatimukset talous- ja henkilöstöhallinnon järjestämisestä ja vastuista Valtiokonttorin antaman määräyksen mukaisesti. Yhteisten tietojärjestelmien käytössä huomioidaan Puolustusvoimien henkilöstön sekä varusmieskoulutuksen läpiviennin erityistarpeet. Kehittämisessä otetaan lisäksi huomioon talous- ja henkilöstöhallinnon poikkeusolotkäsittely valtiotasoisesti.

Puolustusvoimat kehittää sähköisiä asiointipalveluja sekä asevelvollisille että muille Puolustusvoimien kanssa asioiville osana omaa digitalisaatio-ohjelmaansa.

Puolustusvoimat jatkaa tietojärjestelmiin sisältyvän järjestelmätiedon hallinnan kehittämistä siten, että se mahdollistaa järjestelmien kustannus seurannan ja elinkaarisuunnittelun sekä tehostaa järjestelmänhallinnan tehtävien toteuttamista. Tietojärjestelmähankkeita käynnistettäessä määritetään tavoiteltavat hyödyt. Hyötyjen saavuttamista seurataan ja saavutettujen hyötyjen kautta arvioidaan hankkeen onnistuminen yhdessä laaditun kustannusarvion ja toteutuneiden kustannusten kanssa. Puolustusvoimat ottaa käyttöön viranomaisten mobiiliin viestintäratkaisun (Virve 2.0) tarkoituksenmukaisessa laajuudessa vuodesta 2022 alkaen.

Puolustushallinto kehittää tekoälyratkaisujen ja autonomisten järjestelmien käyttöön liittyvät eettiset periaatteet puolustusministeriön johdolla vuoden 2021 aikana. Tekoälyratkaisujen kehittäminen toteutetaan ”Strategiset linjaukset tekoälyratkaisujen kehittämiseen” mukaisesti.

Yhteistoiminnan perusteet Senaatti-konsernin ja erityisesti Puolustuskiinteistöjen kanssa varmistetaan säädetyin lain mukaisesti ja käytännön toiminnan tarpeita vastaaviksi vuoden 2021 loppuun mennessä.

Tieto- ja kyberturvallisuus

Salassa pidettävän tiedonvaihdon kehittämiseksi jatketaan selvitystä tiedonvaihdon tarpeista ja ratkaisuvaihtoehdosta sekä suunnitelma ratkaisusta yhteistyössä muun valtionhallinnon kanssa. Salassa pidettävän tiedonvaihdon olemassa olevia ratkaisuja kehitetään kahdenvälisen ja monikansallisen yhteistyön tarpeisiin. Kansallisen salausratkaisun kehittämistä jatketaan suunnittelukaudella. Puolustushallinto osallistuu kyberturvallisuuden kehittämisohjelman ja digitaalisen turvallisuuden toimeenpano-ohjelman täytäntöönpanoon. Kehittämisohjelmassa painopiste on kansallisissa kyberkyvykkyyksissä ja digitaalisen turvallisuuden osalta lainsäädännön edellytysten varmistamisessa.

Tiedonhallintalain mukaisesti tietojärjestelmähankkeissa otetaan huomioon tiedonhallintalain vaatimus turvaluokitellun tiedon lokituksesta. Nykyiset järjestelmät saatetaan vastaamaan lain vaatimuksia vuoden 2021 loppuun mennessä.

Puolustusvoimat luo vuoden 2021 aikana yhdessä Puolustuskiinteistöjen kanssa kyvyn systemaattisesti ohjata ja valvoa mobiiliverkkojen ja erityisesti 5G-tekniikan käyttöä omissa toimitiloissaan.

Puolustusvoimat kehittää kykyään muiden viranomaisten ja kumppaneidensa tukemiseen kybervalvonnan ja suojaamisen sekä tilannekuvan osalta. Puolustusvoimien operatiivista tietojenkäsittely-ympäristöä kehitetään vastaamaan kehittyviä uhkia ja uusia tiedonkäsittelytarpeita sekä lainsäädännön vaatimuksia, jotka varmistetaan omalla auditointikyvykkyydellä. Tavoitteena on kyky havaita ja torjua kehittyneitä uhkia sekä korkean varautumisen ja tietoturvallisuuden taso vuoden 2023 loppuun mennessä. Puolustusvoimat varmistaa yhteentoimivuuden ja yhteisen tiedonhallinnan tarvittavissa turvallisuusluokissa Puolustuskiinteistöjen kanssa toteuttamalla Puolustuskiinteistöt-hankkeen yhdessä sovitut ja valmistellut järjestelyt.

Organisaatioturvallisuus

Puolustusvoimat jatkaa kansainvälisiin tietoturvallisuusvelvoitteisiin liittyvän hanketurvallisuuden kehittämistä painopistealueina hanketurvallisuuden ohjaus, sen edellyttämä osaaminen, tilojen ja tietojärjestelmien auditointi sekä kansainvälisten hankkeiden turvallisuusasiakirjojen laatiminen. Lisäksi on valvottava, että edellä mainittujen asiakirjojen mukaiset turvallisuusvastuut ja -järjestelyt jalkautetaan hankkeissa.

Puolustusvoimat huolehtii ammattitaitoisen turvallisuushenkilöstön riittävydestä ja tehtäväkierrosta turvallisuustoiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi. Strategisten hankkeiden turvallisuusvaatimusten edellyttämät lisäresurssit on ennakoitava osana henkilöstösuunnittelua.

Puolustusvoimat varmistaa turvallisuus selvityslain mukaisten velvoitteiden toimeenpanon ja kohdentaa toiminnan edellyttämät henkilöresurssit. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että Suojelupoliisin ja Pääesikunnan henkilö- ja yritysturvallisuus selvitysprosessit ovat mahdollisimman yhdenmukaiset lain edellyttämän yhdenvertaisen kohtelun toteutumiseksi.

Pääesikunta ryhtyy toimenpiteisiin vahvistaakseen Pääesikunnan määrätyn turvallisuusviranomaisen (PE DSA) roolia toimia Puolustusvoimien vastuu- ja osaamistahona kansainvälisen turvallisuusluokitellun tiedon suojaan liittyvissä kysymyksissä puolustusministeriön määrätyn turvallisuusviranomaisen (PLM DSA) tukemana.

Puolustusvoimat toteuttaa räjähdevarastointia koskevan kehittämisen (mukaan lukien rakentaminen) puolustusministeriön antamien linjausten mukaisesti vuoden 2022 loppuun mennessä siten, ettei pysyväisluontoisia räjähdevarastointia koskevia poikkeuspäätöksiä tarvita määräajan jälkeen.

Puolustusministeriö yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön sekä Pääesikunnan ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) kanssa selvittää kvantitatiivisen riskienarvioinnin hyödyntämistä kansallisessa räjähde- ja vaarallisia kemikaaleja koskevassa lainsäädännössä.

Pääesikunta ja Puolustusvoimat selvittävät yhdessä puolustusministeriön kanssa teknisen turvallisuuden alaan (mukaan lukien sotilasräjähde- ja räjähteet) kuuluvien säädösten muutostarpeet (kattaen myös viittausmahdollisuudet kansainvälisiin sotilasstandardeihin). Selvityksessä otetaan huomioon sotilaallisen valmiuden tehostaminen ja kohottaminen, toiminta poikkeusoloissa sekä kansainvälisen yhteistoiminta, kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen.

Puolustusvoimat toteuttaa vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista puolustushallinnossa annetun puolustusministeriön asetuksen (712/2017) siirtymäsäännösten (101 §) mukaiset toimenpiteet: 101 § 1 momentin mukaiset toimenpiteet vuoden 2023 loppuun mennessä.

Puolustusvoimat huolehtii, että räjähdevarastoalueiden ja -tilojen järjestelyt ovat sellaiset, että tunkeutumisaika on pitempi kuin vasteaika. Puolustusvoimat raportoi puolustusministeriölle vuodesta 2022 alkaen suunnittelukauden jokaisen vuoden loppuun mennessä tilanteen korjaavien toimien toteuttamisasteesta.

Puolustusvoimat toimittaa puolustusministeriölle vuoden 2021 ensimmäisen kvartaalin aikana edellisen vuoden vuosiraportin suorittamastaan avaruustoiminnasta.